

CSIKSZEREDA

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI, TARSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap.
Előfizetési árak: Egész évre 8 kor. Félévre 4 kor.
Negyelvére 2 kor.

Felbír szerkesztő:
Dr. SZÁNTÓ SAMU
íróval.

Nyitólévi cikkék sorozatát 40 fillérről küldetnek,
egyes lap ára 20 fillér.
Hirdetési díjak: közönségesen számítottak.

Az én politikai pártállásom.

Írta: Bartha Ignác ország. képviselő.

Lépj a politika terére, s csak akkor látod meg, hogy mennyi irigyeid és lítkos ellenségeid vannak. Velem is ez történt megválasztásom alkalmával s először is pártállásom képezi a félremagyarázások tárgyát. Partom politikai elvei megérdemlik, hogy újra, meg újra szóljak róluk, hogy hasznos ismeretük terjedjen: jelen esetben azonban ezen szemponton kívül még egyéb is vezet.

Több oldalról értesüléseimre esett, hogy egyes intrikusok azt híresztelték rólam, miszerint én a kormánypártba beléptem. Kijelentem, hogy ezen pletykából egy szó sem igaz s e dologgal e helyütt nem is foglalkozom tovább, mert hiszen a sülyedő hajóról még a patkányok is el szoktak menekülni.

Vannak azonban még környofontabb emberek, kik azt terjesztik rólam, hogy 48-as programmal léptem fel s azután az új párthoz csatlakoztam.

Én arról nem tehetek, hogy sok ember alszik s nem eszmél s a közvellen közelében történeket sem veszi észre; és ha már az eseményeket alaluszsa, legalább ne beszélne később vakon a világba.

Az ilyen emberekkel szembemegyem szintén nem érdemes a firtál fogvasztani felvilágosításukat megkísérlni. Mindazonáltal az igazság kedvéért ismétlem azt, mit vallottam a választások előtt: mit hirdeltem programbeszédemben.

Nemcsak most, hanem ez előtt is új párthoz tartoztam, amióta ez zászlót bontott nyitlan hirdeltem ezt én voltam az első, ki az új párt programját magaméva lettem azt Csikban hirdeltem.

S programbeszédemben ugyanazon elveket hirdeltem, melyeket azelőtt vallottam.

Hirdettem pedig azt, hogy a 48-as programom bár mindnyájunk eszményképe, de azt máig holnapra nem lehet megvalósítani, még akkor sem, ha minden illetékes lényező a megvalósítása mellett volna. Hirdeltem azért is, mert én a 48-as kívánalmakkal az új párt programjában is mind feltaláltam a kornak megfelelően.

Hisz ha sikerül kivéni most önálló vánterületet, már ez is óriási feladatot karit a nemzetre. Csak el kell gondolni azt a sok intézményt, melyek nélkül az önálló gazdasági élet lehetetlen, melyeket újja vagy semmielői kell megalkotni: előttünk áll feladat nagysága.

Ez esetben először minden állammal, sőt Ausztriával is gazdasági viszonyunkat szerződések útján kell rendeznünk: önálló egybankot kell létesítenünk, a fel alakítsuk a külföldet, mert nem hiszem, hogy a mostani közös osztrák szellemű konzultások kiülföldön létséges szervei lennének az önálló magyar gazdasági életnek.

Rámotallam programbeszédemben arra is, hogy mi a külügyi képviselőink az ország nemzeti jellegét és önállóságát elcsikkasztja: követeléseim tehát ez irányban is a nemzeti nyelvével, szellemével, jelvényekkel érvényesülése.

A nemzeti szellem és követelések teljes érvényesülése szükségességét hangoztattam a hadsereg kérdésében is: követeltem a magyar vezényszó, magyar jelvények használatát magyar beszképzést: két éves katonai szolgálatot is.

De nem tartom helyesnek s ezt hangoztattam is mindig, hogy a hadügyi kérdésekben most a többség követeléseket újítások rohamossága által esetleg veszélyes helyzetet teremtünk. Van az országunk most elég sok nagy feladata, csak ezeket tudja sikerrel megoldani, hogy aztán megerősödve újabb eszméi feladatok megvalósításához láthasson.

Csak álmodom...

Sok milliónyi holdog óra,
Úz, kerget, hajszol ábrándozva,
Ha álmodom...

Az entlékek egy pillanatja,
A multat máris visszamutja,
Ha álmodom...

Még mindig mennyi lübbj rajtad!
Az újkam szemjulozva ajkad,
Ha álmodom...

S ha rám köszönt a szíbi hajnal,
Elsírom hosszút, bus sóhujjal:
Csak álmodom, csak álmodom!

Szóllós Gyula.

A csillagok.

Hány szerelmes néz föl melázza rátk,
Ti ragyogó, ti fényes csillagok!
S remélve, bizva fordulnak feletek,
Ha szenvedtélk, ha a szavúk sujog.

Hányszor néznek vándlón s vigaszt keresve
(száldástól véresre sirt szemek!)
...És őszedőre, téplodve kérdjék,
Hogy van-e lsten ott mögöttetek?!

...Ah, hányszor száll a sóhajuk feletek:
Miert oly bus az élet idelem?!

S ti, fényes csillagok, ti csak ragyogtok
Titokzatosan... némán, hidegen...
Szept. Ernő.

Késő!

Fejem zug az itatól, szemem oltom
lyosadtak a füstöl, kezemben reszket a pohár.

Coda ének, vaskos tréfa járjuk,
Az inas kieseréli a gyertyákat,
már tövig leégtek.

A haziaszony néha néha bekukkán a
feliz nyitott ajtón, hogy nem ürül-e ki a
boros léveg.

Az asztal fölött rúpil a kártya, a pénz
garnadák vándorolnak az asztal egyik su-
kából a másikba: A partnerek civakodnak,
a kibécek röhögnek.

Kártya, kupa, lo, politika
váltják a társalgás témái között.

S amint ürül a pohár, amint apad a
túra, a jökédy, a zaj, a láрма egyre nő.

A füstös leghen gyorsan zihál a tüdő s
a bor az areokra múlt rózsákat fest,
Agyam csak az egyik oszástól a másikig
müködik. Gondolatom az egyik pohártól a
másikig érnek

A kártya gyorsan fordul, a pohár gyors
san eszenél, eszmélni nincs ide.

A fast a... fejben
kezd nyomasztó lenni.

Nyissatok ki ablakokat! szél
a házigazda.

A szomszéd szobából fiatal lány
jön be.

A kinyitott ablakon molton tudni ki a
füstszomoly enyhe hűvös legáram jön
helyebe.

Te vagy Emmi? kérdi a
házi assza, hát nem fekküdtél le?

Meg... papá, válaszol
ide hang

Szemem az órára tevedt, cefjel után
három óra. A kis lány gyöngödségből hu-
zódott.

Tekintetem találkozik Emmiével. El-
pirul. Érzé, hogy nem mondott igazat.

De én is érzem, hogy ezzel a pírral
minket szegényített meg.

Feküdtél le leányom, mert csak-
ugyan későn van már figyelmzetté
az ajtó.

Emmi odalep az atyjához es sug va-
lamit a fülebe, hogy a társaság meg ne
hallja.

Én azonban meghallom.

Igy okvetlen megoldandó feladatnak hirdetem, hogy a közoktatás egy-séges magyar szemlélben fejlesztésnek s nemzeti szempontból szükségesnek tartottam a kivétel nélküli állami s magyar nyelvű oktatást, különösen a nemzetiségi vidékeken.

Kívántam továbbá a gazdasági, ipari és kereskedelmi oktatás népszerű fejlesztését, hogy így a nép gazdasági tevékenység értékében s jövedelmében is részesüljenek.

A nép érdekében szükségesnek hirdetem az igazságszolgáltatás előrelépéséért, a jó és pontos s államosított igazságszolgáltatást és a tisztviselők politikai függetlenségének biztosítását, kapcsolatban a választási reformmal; ebben azonban óvatosságot ajánlottam, tekintettel a kifélt szülő nemzetiségi viszonyainkra. Elvben s tekintettel az, hogy a politikai részvétel korlátlan belső mindenki, ki adozik és katonáskodott, megfelelő arányban szavazati jogot nyerjen.

A nép megértett s bizalmával ajándékozott meg: az én zászlómon azonban nem volt a Negyvennyolcz, bár nem mondom, hogy az szívemben nincs. Én mint szövetkezett ellen-zéki féltem a 48-as, hanem pár eszelence ellenzéki, az új párt elvét hirdetem, úgy, mint azt vázlatosan előadtam.

Sőt ellenkezőleg, megmagyaráz-tam a népeknek a nehézségeket, a fokról-fokra haladás szükségét, hogy így annál biztosabban lehessen az eszmény, a teljes önállóság felé közeledni.

Rámutatam arra, hogy mily sok teendőnk van csak ill a Székely-földön; a nép szegény, túl van a porodva és terhelve; a föld már nem táplálja, holott ily nagy országban a hegyes vidéken sűrű, iparos nép kellene hogy lakjék, mint ahogy van

az minden művelt, és gazdag államban.

Vasutunk esonka, földbirtok viszonyaink nagyon rosszak s az országosság erre helytelenül és rosszul van alkalmazva, vagy a szegénység miatt nem is lenne alkalmaszható.

Kívántam a kepe megváltását az urbéri és dézma terhek miutájára, melyekkel különben rokontermé-zefttel is, hogy szünték meg a nép és az egyházi férfiak között az érdek-ellentét és torzalkodás.

Mindent hirdetem azért, mert itt az idő a szorgos és hasznos munká-hoz; különben az ország ezer éves keleti hátyája, a székelység elpusztul.

A népek, mely irányomat meg-értette, igazat ad különben a mostani politikai helyzetet is; mert be kell lát-nunk, hogy a jelek arra mutatnak, miszerint maga függetlenségi párt is felajta, hogy a rohamos átalakulás veszélyes s igen nehéz lesz, s ha erő-ltelve bele is mennék, azt érünk el ezzel, hogy új alkotásaink a kellő elő-készület hiányában csak olyan térem-munkák emének.

A haladás minden telen szükség-es, de az is szükséges és eszelőrt, hogy okkal-móddal, fokozatosan alapsan haladjunk. Ezen elv valósult meg az új párt programjában, hatá-rozottan és eszelőrtadatosan s ezért esat-lakoztam én hozzá mindjárt zászló-bontás-akor.

Mert ismétlem, hogy az új párt programjában a 48-as eszméket a kor-nak megfelelőbb módon mind feltá-lalom s megvalósíthatóknak vétem.

A politikai hétről.

Az országgyűlést a királyi leirat február 15 ik napjára hívta össze. A még rendezetlen kormányválság kö-

Nem vallhatom be, hogy bizony eddig semmit sem gondoltam róla.

A zenebarabokól áttértünk a könyv-ekre. Megkérdeztem, hogy mit szokott olvasgatni? Arany Jánostól Kiss József-ig sorolla majdnem az egész "rodalmat".

Az a székely, aminek most neki támaszkodik, az én könyvszekrényem.

Hiednem fordultam meg.

No, ilyen közel is rég nem voltam könyvekhez.

Hogyan? P. terdy ur nem szeretel-vasni? Ne mondja: ilyen rosszat ugy sem hiszek el magáról.

Angyalí ártatlanság, mely mindenki-rol jót tételez föl.

A könyvekről áttértünk a táncra. Azt mondta, hogy nem szeret táncolni.

Hogy a kor tekintélyét fenntartam, sorba vétem az összes témákat, melyekről öreg bácsik szerdülő lányokkal beszélgetni szoktak.

De mire beszélgetésünk véget ért, ószíntén megbátam, hogy a kor tekintélyét annyira fenntartottam S mikor hazamentem, ószíntésztől kinyitottam könyvszekrénye-met, melynek zárjába belezarodásodott már a kulcs.

Elovtartam alyas előtt Shakespearéből egy pár lapot, Velethent "Romeo és Julia"-ból a kriptajelen-tet írtóttam föl.

Egészen újnak tetszett, pedig tiszser is láttam a darabot. Ija, persze, miáltal a színpadon deklamálták, én mindig a fekete ruhás apródok gukéroztam. Csinos kis lány volt, de nem lehetett hazakísérgetni, mert mindig őrizte a pártfogója.

No, lám, Emmike fölfedezte nekem Shakespearét.

vetkezében kétség merült föl az iránt, vajjon mi is fog történni? A szabad-olvi párt a mellett kardoskodik, hogy az országgyűlést egy kis újabb forrasztással megalkulás előtt el kell napolni. De a forrasztásnak ideje lejárt. A függetlenségi pártban labo-rozottan a mellett foglaltuk állást, hogy a képviselőházunk meg kell alakulni s ebben nem képezhet aka-dályt az, hogy a tisztelt szabadolvi urak majd nem fogják tudni a maguk Perezel féle zsebkendőfölogottatú jelöl-jükét a dusan javadalmazott elnöki székbe helyezni.

A helyzet különben napról napra tisztul. Mihelyt öltödsé kiszabadult gróf Tisza István s farsai ha-nftalan befolyása alól s meghallgattatú Andrássy Gyulát, Magyarországi közléte ismét alkotmányos meder e terelődött. Minden jól arra mutat, hogy a kabinet-alkotással gróf Andrássy Gyula fog meghízattú, aki a szabadolvi párt mellőzésével a szövetkezett ellenzék-ből fog többséget alakítani s ugyanin-ten fogja venni kormányának minden tagját és úgy, hogy a kondíció minden egyes pártjának legalább egy tagja kap miniszteri társzát.

A nehézség természetesen nem eszekély e tevé keresztfölvitelénd, mert hiszen a függetlenségi párt program-jának teljes megvalósítása még egy-érszről oly átalakításokat tenne szük-ségössé, mely márol holnapra meg sem történhetik, addig másrésztöl ő felsége annak teljes megdadásába leg-alább ez idő szerint semmi esetre sem mebbe h-le. Hnem való-zintúleg megvaló-ultsöz közelednek a Bánfy Dezső s az új párt programjának sarkala os tételei: az önálló gazdasági be-endezkedés, válszástú reform, va-laszástú képesség, külügyi képvisel-

A legközelebbi kártyasurra a szoká-sos esomog kártya helyett egy könyvet dug-tam a zsebeimbe.

Az este nem íltom le kártyázni. Váram Emmiket, hogy elmondjam neki, hogy én is szeretem a könyveket és én sem szer-tek táncolni; az Operában azonban -- mi tures-otadás! -- rendezem elalszom.

Mikor a trét hordozták szét, az én eszelőrtet talán véletlenségből, de nekem jól esett. Emmike hozta be.

Most már nagy ószíntel támaszkod-tam neki a könyvszekrénynek s kihúztam zsebeimből a legújabb "külleményfűzert". Ha jól emlékszem, Bagary Zénó írta; szörnyti versek voltak, de mind "Hozzá" volt írva s az első ugy kezdődött, hogy: "Tizenhat in-vasz viránya röpött el fölötted"...

Eloszrdtem minden írodalmi ismerete-met s bámulatos sokat tudtam beszélni kü-lönsen azokról a könyvekről, melyeket so-hasem olvastam.

Emmi megfogadtatta velem, hogy többé nem alszom el az operákon. Ezt is meg-ígérttem.

Másnap Gusztí barátommal találkoztam az utcán, az ő "szervusz"-ra ugy köszön-tem vissza: "Alszolgája" s mikor megszo-lított, én ugy feleltem neki, hogy: "Urám!"

Megbolondult, hogy magázól? — kérdezte ő.

Meglehetősz zavartba jöttem.

Borsás meg, kérlek, szórakozott vagyok. De mi megfötközni való volna abban, ha megnezünk: hisz végre is te idősebb, sokkal idősebb vagy, mint én.

Tán bizony fiatalítani akard ma-gadat?

A mama nagyon álmos volt már, lefeletem: majd én fennmaradok s gondoskodom mindéről.

A házizaga némán íttet a fejével, hogy jól lesz így s gyöngéden megismogatta a lánya arát.

Rajta feleltem a tekintetemet alatt elséjtet a pagátomat.

A partnerem ráu rivallt, hogy figyel-nem vagyok. De most az egyszer nem vi-takoztam vele. Oda fordultam a házizag-dához:

Kedves Gusztí barátom, be mutatssz öngyűszágunk? "O nagyságunk?" Barátom, ne kényeztesd a lányomat, hiszen meg tízenöt éves sínes.

De papa! Már tizenhat!

Az a hang, amelyen Emmike ezt mon-dotta s az a pirosság, ami elő-títte arát, örökké emlékezetemben marad. Ott hagytam a kártyaszaszt s Emmi elő-leptem.

— Ugy hát kénytelen vagyok magam bemutatni magamat: Peterdy Sándor vagyok.

— Ugy-ugy, csak rezesszél meg az kártyavesztéséért, szólott oda part-nerem, a maliciósz Lupi bácsi, legalább nem rontod az én jutódomon.

Ezzel a kártyakompiánálból szépen ki-zósítottetek s a helyemre föltt az egyik kibéiz.

Nem vesztettem vele, Emmi társasá-ga kárpótolt érte.

A zongoránál kezdttik a társulást. Emmike elmondatta, hogy mit szer legjob-ban jatszani: magyar népdalokat és nagy operákat.

Egész operákat is játszó? kér-deztem elősodálkozva.

— Hát mit gondolt rólam? felelt gyermekes duzzogással.

han többet fizetelmaz, mint a szántóföld, 34 fillér adót tesz és hirtokosa ennek alapján választó lehet, míg rosszakból jövedelmű szántóföld 10-38 ft. egyenes állami adót fizet és a gazdáj csak ezek után lehet választó.

De ezek az adatok megejtőlk az a hazafias kintöbte bujtattot aggodalmat is, amely szerint állítólag azért nem akarják kiterjeszteni a választói jogot, hogy a nemzetiségek ne jöhessenek be nagy többségben a házba. Épen a jelenlegi választási törvényt, különösen az egynegyed urbéri telek választó joga az, mely a nemzetiségeket bevonja az alkotmány sáma ba. Mert tudvalón, hogy a szántóföldes vidéken, az Alföldön és Dunántul magyarok laknak és ezeknek nagyobb adót kell fizetniök, míg az erdős vidéken, mint Erdélyben a románok és a Felvidéken a tótok, ezen hirtokok után természetesen kevesebb adót fizetnek választók.

Nem a nemzetiségektöl, hanem a vegyontalan osztályoktól félnek tehát azok, akik a választójog kiterjesztését ellenzik. Azért nem akarják kiterjeszteni a választói jogot, mert félnek, hogy ennek révén a vegyontalan osztály is bekerül a parlamentbe és félnek, hogy ennek révén az osztályparlamentből válasság nepparlament lesz.

A jövedelmi cenzus, mint már előbb említettem a minimális 105 ft tisztá jövedelem.

A köztit területen tehát városban, legalább 3 lakható helyiségekkél bíró házak tulajdonosai választók. Az értelmű cenzus oklevéllel bírók föl a választói joggal. Ilyenek a mérnökök, orvosok, ügyvédek, sül. sül. A füstadó révén elért választói jog egy régi maradvány az urbéri jognak. Az Erdélyben lévő kuriális községek lakóinak megvan az a joguk, hogy a községben levő minden száz ház után még egy egy szavazót állíthatnak.

Azonkívül az 1848. évi V. és II. t. cikkek kimondják, hogy minden nemes ember

Mit adhat, te feleken koldus, te testben nyomorék, ennek az ide, ifjú anyagnak?

Az utolsó szerelem hamvadó zsártokútt add eszébe az elő szerelem lángoló tűzéért?

Szíved utolsó felhevülése a többé tévedt nyári napsgár, mely libmút nem fakaszt, gyümötesét nem érlel.

Nevetegesse vagy, boldog vagy!

Eredj ábrándjaiddal a ridég magányba vissza, hogy ki ne kenjezzenek.

Súlyedj vissza a köznapí élet moni fertőjébe, melybe elfjásztott ifjuságotad foltottad.

Hazudjál szere met továbbra is azoknak, kik neked hazudnak.

Tavaszi verőfényeről, virágfakadásról ábrándozni, első szerelemtől álmodozni nekéd már késő, késő, késő!

Az utolsó kiábrándulás, az utolsó lemondás kintjál élte át felken a röge, néhány pere flatt, míg Emmi hirdősébe feleltem.

— Mi a szerelem, azt kérdi, édes gyermekem? Majo el fog jönni az, ki erre megfelel, szívemből kívánom, hogy jöjjön el minél előbb!

Fülkeltet s kezembe vettem kalapomat.

— Nem várja meg a papát?

— Nem, édes Emmikém, sietős dolgom van.

Siettem Nimrodhoz. Az este nála vacsoráltam. Jól mulattunk. Csak az első pohar pezsgőbe gördült szemérmölket kényescepp.

Porzsoló Kálmán.

ezen nemesi előjogánál fogva szavazati joggal bír. Továbbá még egynehány kisebb, említsérem alig érdemeseim jogosít föl egyes polgárokat a szavazati jog használatára. Összesen 19 címen szavazhatnak Magyarországi polgárai.

Az 1848. évi választási törvényt két ízben módosították, de mind a kettő olyesetben, eredményen alig említsérem méltosítás volt, hogy szegyenére az 1848. óta elmult 57 évnek. Magyarországon a lakosság mekkétszereződésével fordított arányban — a választók száma felére apadt le.

Az első módosítás Tisza Kálmán 1874. évi XXXIII. évi t. cikkel teremtette meg s ennek a választási reformnak a története szintén elég érdekes és nagyon jellemző a magyar politikai viszonyokra.

A választási reformot az akkori Deák-párt terjécslette be; az akkori Tisza Kálmán vezetése alatt álló szabad ellenzék, az n. n. „tigrisek” 11 hónapig obstruálták a javaslatot. Az obstrukció végén a magyar obstrukciót jellemző paktum kötetet, amelynek folytán a tigrisek fuzionáltak a Deák-párttal, Tisza Kálmán szegre akasztotta a híres bilári pontokat és megdöbbentő következetlenséggel beteresztette és elfogadtatta ugyanazt a választási reformot, amelyet ő 11 hónapig obstruált megstruált.

Ezen 1974. évi XXXIII. t. c. több kisebb rendelkezés között előírta az 1848. évi V. és II. t. cikkek azon passzusát, amelynek révén minden nemes ember választó joggal bír. Azenban, hogy a jogfosztás ne legyen oly nagy, kimondták, hogy a javaslat elfeledkezése visszaható erővel nem bír, azaz akik 1874-ben már választói joggal bírtak, azok haláluk napjáig ezen választói jogot megtartják, csak a 21. évvel fiatalabb nemes emberek nem részesülnek a nemesség révén ezen előjogban.

A választási törvény második módosítása szintén az obstrukció és a rákövetkező paktum eredménye volt. Midőn az obstrukció Bandt megbukatta és Szell Kálmán a kormányelnöki székre juttatta, ez paktum köztit az ellenzékkel s ennek eredménye volt a kuriális községek szavazati törvényjavaslatát az 1900. évi II. t. c. évi II. t. c. értelmében a választói jog gyakorlásának eszentul nem akadályozza az adóhatalmát.

Ürjási visszafelétek kitorrása volt az, hogy az adóhatalmú választó nem gyakorolhatta választói jogát. Ennek révén ezer és ezer, a kormányhatalonnak nem tesző embert foszthattak meg választói jogától a legegyszerűbb módon. Az adóhatalmúban példánl egyszerűen csak 10 ft. és 20 kr. adót fogadtak el az adófelvételig, azaz ügygyel, hogy csak ennyivel tartozik s mivel, igen természetes, hogy mindenki szívesebben fizet kevesebbet, mint többet, a választási napján ezt a polgárat egyszerűen megfoszthatták a választói jogtól s nem engedték szavazni, azon kijelentéssel, hogy 20 kr. adóhátréka van, tehát a törvény értelmében szavazni nincs joga. Csak a huszadik század elején jöttek arra a gondolatra a magyar politikusok, hogy ezt az ázsiai rendelkezést eltérüljék.

Igen érdekesek azok az adatok, amelyek megmutatják a különböző jogcímen szavazó választók számát és a választókat nemzetiségek szerint.

Szavazati joga van:

A régi nemesi jog alapján . . . 52.000

Egyegyedürlurbéri teleklapján . . . 593.000

Föld és házbirok alapján . . . 6.000

Értelmi cenzus alapján . . . 68.000

Füstadó révén 3.826 embernek.

E cenzusok alapján a 21. éven felüli férfiak bírnak Magyarországon választói joggal. Tekintve azon körülményt, hogy a választói jogot az írás és olvasás tudásához öljújják kötni, érdekes tudni, hogy Magyarországon 20 éven felüli férfi 4.500.000 van s ezek közül 2.996.000 tud írni és olvasni. Ha tekintetbe vesszük, hogy Magyarországon a választók száma körülbelül 1.000.000 és e választóknak gyöngön számítva egy harmad része analfabeta, kitűnik, hogy 2.300.000 írni és olvasni tudó állam polgár az az alkotmány sáncából kirekesztve.

Érdekes, hogy ez a hazafias aggodalmat, amelynek értelmében a választói jog kiterjesztését azért nem akarják, mert félnek a nemzetiségek a parlamentbe való öbzölését a statisztika alaplatnak mutatja, mert helytönyitja, hogy az analfabeta nagy része épen a nemzetiségek között van s a magyar lakta területen a népesség legnagyobb része tud írni és olvasni.

Magyarlakta vidéken ugyanis a lakosságnak atag 70 % a tud írni és olvasni. A nemzetiséglakta vidéken ellenben a lakosságnak csak 20-30% a jártas az írás-olvasásban; a városokban pedig, ahol majdnem mindenki magyar elem dominál, 82-90% az írni olvasni tudó emberek száma. Budapest lakosságának 82% a tud írni olvasni.

Mindezen adatok meggyőzően bizonyítják azt, hogy a választói jog tekintetében nagy elmaradtunk a többi európai kultúrmépkéttől és számadatokkal bizonyíthatjuk, hogy Európa összes államai között beleszámitva a Keleten fekvő Balkánállamokat is, Magyarországi polgárainak van a legkörültötlőbb választójoguk s e tekintetben egy cseppet sem érdemi meg hazánk a kultur- és jog állam nevet.

Színház.

Zoltán Gyula sántarólatá egy hónapit tartózkodás után szerdán fejezte be sáncláadás-úttal sorozatát. Tavozása előtt bemutatta meg nekünk a magyar operett iródom egyik legújabb és legkötönlőbb terméket „Janos vitéz”. Ez a darab november közepén tájra került először szegre Budapest a Király színházban; azóta folyton műsorban van a közö és fokozódó érdeklődés mellett és e napokban áll meg a 100-adik előadás jubileumán.

„Janos vitéz” vasnapit előadására a színház terem szülőbolog megtelt. Mi — sejnös — nem élvezhettük azt a tüköletos Janos vitéz, melynek megtekintésére a budapesti közönség nap-nap után a királyutei tágas színházba zarándokol Szépművelők szék mezei és fogyatékos felszerelése meg nem engedték, hogy ez a látványos darab a nagy helyes szegében érvényesülhessen. De azért eszoka atakjában is megörögdta a nézők t. Még így i postikus, bajos levegő áradt a színházra a szüpadról. Amit a közönség végőta várt, a magyar operettet megkapta. Petöfi lángelméje sok mindent megálmodott, ha tovább él, bizonyára valóra váltja. Az azonban aligba kaprázott tovább az alvilágban, hogy az ő Janos vitéze lesz a magyar operett hőse.

Ez a körülírtly azonban nemmit sem von le B. Konyi Károly érdemétől, a ki az ő gyönyörű előadását a szüpadra alkalmaszta. Egy végrezte dolgot, hogy jobban már nem is lehetett volna. Több telek, igazság tüköztit parasztjainak beszédén, járásán, teltén, mint — egy kettő kivételével — népszámlálveink hőseinek, epizó listának edzőt egy-egy tájzólásokkal tarkított mondókák. Hatali János élt a szögvegbe szöbbszél szöbbszél, amikhez aztán egy új zenetöletvezető Kacsó Pongrácz szerzett kiegészítést. Egy pár dala a zeneköltészet gyöngye szemé.

Föltétlen elismerés illeti Zoltán Gyula igazgatót, hogy ezt a munkát művel, beszédes és fogásigényűnek bemutatja. Kézen állóközösség- és büszkeség-érzésig a gyűjtemény elöljáró, melyben a darab száma került. A szövegnek jó része különben a anyira meg volt hátra, hogy igazgatójának valóban jótékonyan elvérték kritikát gyakorolni.

Kedden felette hangulatos estét szerezett egy vendég művésznő fellépésével. Valde Pál hamisítatlan igaz magyar helyőrtől igazodó, egészséges humort népszámítva, "Az Igyen-éők" került az októberrel szomszédos Tordai Bélaé, a városiért szűk körűnek közérkövetésével, Tordai Bélaéban igazi szinpadra teremtett szűk körűtől természetesen alkalmuk meg ismeret. Ezen természetesen, illetlen és a mellé természetesen jött a, kellemes, beható hangja, kedves tónus, fényvilágoktól a színházra igazodó, megöltözött közönség, mely elismerésnek meg-megújuló erkáns érli lapsóban adott kifejezést. A vendég művésznőnek minden dalt megkeltett ismétlése. A derűs jó kedv, ráragadt a többi szereplőre is. Kiss Sándor egy jó képű fiatal legény talpraesetten és találaton személtetett. Lomnici Róza a sváb tökéletes szereplésében teljesen megkeltette a közönséget.

Nagy mulatságot követett el Zoltán igazgató, hogy itt működésé idejére Tordai Bélaé — ki már hetek óta tartózkodik városunkban — állandó vendégszerelésre nem szerződött; az újpesti előadásoknál a má-odik emelési ő hiányát mindenképpen általános megelégedésre pótolhatta volna.

Végül pillantás a leváltott színi évadon azt az örvényes tevényt konstatahadjuk, hogy van már állandó színhazi közönségünk, bőségesen, mely egy jobb és teljesebb színházalatt bizonyára még nagyobb mértékben támogatta. Itt az ideje, hogy városunkban is megalkadjon az állandó színhazi bizottság, mely oda munkaközlék, hogy helyjünk egy színi kerület kötelezős. Erőt majd bővebben legközelebb szólnak. J. a.

SZILÁNKOK.

Egy ismeretlen humorista közli a következő pompás természetrajzi értekezést: A leghasznosabb házi állat, mely akkalmidálalt állapotban legnagyobb jelentőséggel bír a női nemre nézve: a férfi — homo sapiens masculinus. Vali állapotában eggyelőnynek hívják, de elfogva, megszelídítve és dresszírozva légy a neve. Vali állapotában, amikor még a rendezérint házasági igazán nevezett láncokat nem ismeri, falakában él, mely falak est-felé vonulnak az ivókhöz. Az ivóhelyek kepezik általában kedvence tartózkodási helyét és ott leginkább szereti szivja tele magát. Vannak egyes példányok, melyeknek a szonja oltathatlan, ezeket könnyen fel-lehet ismeri ormányuk vörös színéről, csak hogy nem kell azt hinni, hogy ezek a vörös orrúak külön fajt képeznek, mert nem egyéb ez, mint a fajnak csupán egy színárnyalat által megkülönböztetett változata. Ezek az individuumok emeltek különféle szorakozásokkal élnek az idő, miközben gyakorta egy kintartást tanúsítanak. Kedvence foglalkoznak a kórtya, kugli és billiarjátékok. Ezen közben nagy larmát csapnak olykor és hatalmas füstfelhőket bocsátanak ki orruk alól úgy, hogy egészen befűstöltek építmények plafonját és szoba-függönyeit. Nagy érdeklődést tanúsítanak a sugaralátok (vulgo: fiatal hölgyek) iránt, de nagy ellenérzettel mutatnak és nyomban megrágnak, melyest veser, vagyis vén állatok (vulgo: idősebb hölgyek és anyósok) közelének feléjük. Magyarsáselelők a vén állatokkal szemben nagy körülbízó és az illő példány testformához képest idomul. Sugar állatokkal szemben helyőrtől hájta és azzal a szőlőddel, hogy közlebb

térközhessenek hozzájuk, a lehető legjobb szövegben egyeznek felül. Ha egy ilyen egyen eljött elére egy elerének véli, újabb új tulajdonságokat érül el. Ervénnyre jutnak ilyenkor az ugynevezett természeti hajlamok, az eljött tárgyakat felkapja, mörögés nélkül épül köphölyeket és anyókat és egyáltalán minden tekintetben bőséges és oda-ábróteljes kisérőnek mutatkozik. Különösen makacs esetekben hirtelen virágok után bogodul és ez a legalkalmasabb idő elfogására. Jüvenyöböl utójának ilyenkor arra kell törekednie, hogy az állatát a esbítés és az rendelkezésére álló eszközökkel, fokozatosan magához huzolja és amikor már teljesen megsokott, megszelídítve jelöl gyűjtött lehet hozni a macsára. Ámbar a férfi a fogságban látószólag jól érzi magát, koronként ismét elvadul, azaz, hogy dresszírozása visszafeljődik, melyest utójé szemével téveszt. Nagyon kell ügyelni a vadsg és megszelídítés között ingadozó ezen állapotára. Ha a portor zseblítés bevélt, egy pillantásnak is elégnek kell lennie, hogy kezdse tegye. Ehez nagy ügyesség kell, mert sokszor meglapul a óntó pillanatban és hirtelen elszökik. De vannak esetek, amikor a hím-őntó ember olyanira megszelídített enged magát, hogy egy szóra az asztal alá kúszik, mindat szépen megemul és remeg a papusztól. Erre olykor a nő küszöje is elég. Ha egy nő több férfit esalogat egyszerre, összeszessenek és végnekül matakolás a következőképpen. Sokszor erőteljes jó kosztal is hálába lehet őket keríteni, legközelebbben meggy szorra a fogdosás hajtovadást utján, az ugynevezett társasvacsorán, bálkon és estélyeken. Szeldített állapotban lévő ferjeseknél nagyon csinál kell banni a test feyítékekkel, az többször ért, mint hasznal, az ültetőt a különben kezes ferjesekük is könnyen megvadulnak. A jó szó többlet ér és ismételve utalni kell rá, hogy a legcsobb eredményeket lehet elérni jó eszéggel és gyönyögd orogtatásokkal. Amely példány pedig egyszer visszatér a valódba, az többé térbe eszül mint ez kü önösen másébb példányoknál tapasztalható, nem lehet. A fiatalbábkat általában könnyebb elfogdosni és megszelídíteni. Ellenfélben minden más vaddal, a hím-őntó emberrel nagyon könnyű a kort felszerni. Ámbar az aggasztó nyulványának száma, mely a megszelídített homo sapiens masculinus felet olykor disztr, erre semmitéle támpontot nem nyújt, a haj elvátózása mégis sajtóságosan feltűnő jelensége az elvezégedésnek, amely különössége speciális helyet jelöl ki számára házi állataink természetrajzában.

A Figaró a franciák oly jellemvonalát emlegeti, amely erősen emlekedt hazai vonásokról is. A franciák nem szeretik a könnyűért fizetési és színhazi jegyet sem szeretnek váltani. Egy színigazgató, a ki Nizsaba került, halpotta, amint egy ur panaszkodott, hogy oldalpáhlyt adott nek. Fülkérte, hogy a pénztárral vállasson másik páhlyt. Az ur ennek elget teti, de az igazgató csakhamar megtudta, hogy az idegen nem fizetett: — Bocsánat, sőt hát, szabad tudnom, mely jogemmel követeli ön az ingyerpáhlyt? Az idegen elmulva tekintett a direktorra, aztán varázs mo-olylyal szölt: — Maga nagy hüj! — Hálom, hogy kijönnek tati, foynatja az igazgató, de azért mégis szeretném tudni, hogy mely emem igényli ön ezt a páhlyt,

Az idegen kimerasztotta a szemét, aztán az igazgató vállára ütött és fókialtott:

— Hát hiszen ön nízai ember vagyok. Mas alkalommal Patti vendégszerelt a színházban. Ötven frank volt egy támlásszék. Előadás közben egy ur nagy zajjal követelte, hogy dobják ki ezt a tolakodót, aki az ő helyét elfoglalta. Az igazgató a esend kedvéért páhlyyba fogadta a megsértett urt embert, foki még ott is követelte, hogy a pénztárost, az ellenőrt és a jegyzedött bossásk el. Az igazgató nem felelt, hogy ne növelje a larmát. Másnap megindította a vizsgálatot, hogy mely emem követelte az idegen a támlásszéket. A könyvek szerint nem fizető habitú volt; a jogem azonban nem került ki. Estefel megjelent az idegen kalappal a fején, szivarzva, feyegető tekintettel lépett az irodába:

— Nos, szölt, kúcsapott a pénztáros, a titkár, a jegyzedő?... Az igazgató tudvariasan megkérdezte, hogy mily módon tart igényt a támlásszékre.

— Ah, ön azt sem tudja, kinek ad szabadjegyet.

— Nem; azért kérdem. — Nos, egyik elődje, aki különb direktor volt, benső barátja volt atyámnak és huz ezvelő ezeltől engedélyezte neki a szabadjegyet; atyámtól örököltem én és fiam is örökölti majd a jegyet.

Az igazgató beszéltította embereit, folyamvágta az "örökös" és kidobatta.

Az amerikai bírálóknak sokszor igen mulatságos dolgunk akad hivatásuk gyakorlása közben. Először egy new-yorki ortem igazgatója állott a bíróság előtt közérköleség elleni kihágással vádolva azért, mert szinpadán olyan élőképeket mutatott be, melyekben több városzerte ismert szépség nagyon is átlatzó kosztümben lépett föl. Az igazgató, hogy a véd alaptalanságot bebizonyítsa, felvitte a bírósághoz az élőképek legnagyobb vonzóerejét, miss Benie Stomson, ugyanabban az öltözékben, mint a melyben ez "Phryne" szereplésben fellépett szokott. A new-yorki erkölcsiés őrei egy a hallgatóságtól elzárt külön szobában szakértői szemlélet tartottak. A bírák nagyon meg voltak elégedve a szemlével és az elmes igazgatót felmentették, mert meggyőződtek róla, hogy ennyi szépség, ha még oly keveset lepleznek is belőle, nem sérteti az erkölcsiéket.

HIREK.

Személyi hírek. Bartha Ignác, dr. Györgypál Domokos és Török Ferenc országgyűlési képviselők a képviselőház küszöbön álló megnyitásától f. hó 13-án huzamosabb időre Budapestre utaznak.

Áthelyezés. A király Pall Venczel gyergyószentmiklósi járásbírónak saját körölnörs törvényszéki bírói minőségben a dési törvényszékhez leendő áthelyezését megengedte.

Eljegyzés. Grósz Béla a Klein Sámuel fakeserkedőeg baltája jegyet váltott Grósz Iónkával Versczen.

A csikszeredai izr. négylet folyó évi felmár hó 18-án a Kossuth szálloda nagy tornácban műorral egybekötött jótékonyezű táncestélyt rendez.

Kaszinó estély. A csikszépvízi "Casinó" saját költségére javára Csikszépvízen, 1905. febr. 26-én, (szombaton) a Deák-fele nagy-

